МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ, ОСВІТИ ТА СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

CURRENT ISSUES OF SCIENCE, EDUCATION, AND SOCIETY IN UKRAINE AND THE WORLD

Збірник тез доповідей

Book of abstracts

29 жовтня 2026 р.

October 29 2026

м. Тернопіль, Україна

Ternopil, Ukraine

ЦЕНТР ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ, ОСВІТИ ТА СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

CURRENT ISSUES OF SCIENCE, EDUCATION, AND SOCIETY IN UKRAINE AND THE WORLD

Збірник тез доповідей
Book of abstracts

29 жовтня 2026 р.
October 29 2026

м. Тернопіль, Україна
Ternopil, Ukraine

УДК 37:082.2(06)

Актуальні питання науки, освіти та суспільства в Україні та світі: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 29 жовтня 2026 р.). Тернопіль: ЦФЕНД, 2026. 190 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Актуальні питання науки, освіти та суспільства в Україні та світі” з:

Буковинський державний медичний університет
Бучанська ЗОШ І-ІІІ ступенів № 1
Бучанський ліцей № 9
Військово-юридичний інститут
Волинський національний університет
ВП НУБіП “Ніжинський агротехнічний інститут”
Гімназія № 4 Дніпровського району м. Києва
Державний архів м. Києва
Державний податковий університет
Дніпровський державний університет внутрішніх справ
Донбаська державна машинобудівна академія
Донецький державний університет внутрішніх справ
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Західноукраїнський національний університет
КЗ Сумський ліцей № 33 СМР
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Криворізький національний університет
Луцький національний технічний університет
Львівський державний університет внутрішніх справ
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Ґжицького
Миколаївський національний аграрний університет
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Національна академія внутрішніх справ
Національний банк України
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
Національний університет “Київський авіаційний інститут”
Національний університет “Чернігівська політехніка”
Національний університет “Чернігівський колегіум” імені Т. Г. Шевченка
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

НМАУ (“Київська консерваторія”)
Пенітенціарна академія України
Поліський національний університет
Рівненський державний гуманітарний університет
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Український Державний університет імені Михайла Драгоманова
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Харківський національний університет внутрішніх справ
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Черкаський державний технологічний університет

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань науки, освіти та суспільства.
Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: педагогічних наук; освіти (дошкільної, початкової освіти, середньої, професійної та спеціальної освіти); філологічних наук; фізичної культури і спорту; права; економіки та управління; фінансів, обліку, банківської справи, страхування; менеджменту, маркетингу, підприємництва та торгівлі; публічного управління, адміністрування та державного управління; міжнародних відносин та геополітики; психологічних наук; медичних та фармацевтичних наук; аграрних наук та продовольства; електроніки та автоматизації; історії та археології; воєнних наук, національної безпеки, безпеки державного кордону; філософських наук; культури, мистецтва та культурології; географічних та геологічних наук; фізико-математичних наук; журналістики; соціальної роботи та соціального забезпечення.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб’єктів підприємницької діяльності.

ЦФЕНА ЦЕНТР ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
© Автори тез, 2026
© Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2026
Офіційний сайт: http://www.economics.in.ua

СЕКЦІЯ 3. ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Булава Н. Ю. МОВНІ НОВОТВОРИ ТА МЕТАФОРИЧНА МОДЕЛЬ ВІЙНИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЖУРНАЛІСТИЦІ: СТИЛІСТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ВИМІРИ 46

Галян О. В. УСІЧЕННЯ ЯК СПОСІБ КОМПРЕСІЇ ФРАНЦУЗЬКИХ ФІЗИЧНИХ ТЕРМІНІВ 50

Гуз О. П. СУЧАСНА ФРАНЦУЗЬКА КУЛЬТУРА ЯК РЕСУРС ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ 52

Семінська С. О. МІКРОТОПОНІМІЯ МІСТА ТРУСКАВЦЯ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ 55

СЕКЦІЯ 4. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Вовченко І. І.; Гедзюк Д. О.; Невмержицький В. Б. ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ПАУЕРЛІФТИНГУ 59

СЕКЦІЯ 5. ПРАВО

Батіг В. В. ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ЯК ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ПРОБЛЕМА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА 63

Ватрас К. В. ПРЕЗУМПЦІЯ НЕВИНУВАТОСТІ ЯК ОБ’ЄКТ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ: ПРАКТИКА ЄСПЛ У СПРАВІ “АЛЛЕНЕ ДЕ РІБЕМОН ПРОТИ ФРАНЦІЇ” ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ 67

Кобко Є. В. ПРАВОВА ВИЗНАЧЕНІСТЬ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: МЕЖІ ДИСКРЕЦІЇ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ 73

Ломенко В. О.; Лісова К. С. РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ У ФОРМУВАННІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ 76

Татаренко С. В.; Явтушенко Ю. В. ІНСТИТУТ КОНФІДЕНЦІЙНИХ ОСІБ (V-PERSONEN) У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НІМЕЧЧИНИ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ 79

СЕКЦІЯ 3
SECTION 3

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ
PHILOLOGICAL SCIENCES

УДК 811.161.2'373.43:070
DOI: https://doi.org/10.64076/CFER-29.10.2026.005

Булава Н. Ю.
к. філол. н., доцент,
доцент кафедри української мови
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
ORCID: 0000-0001-7671-1069

МОВНІ НОВОТВОРИ ТА МЕТАФОРИЧНА МОДЕЛЬ ВІЙНИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЖУРНАЛІСТИЦІ: СТИЛІСТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ВИМІРИ

Повномасштабне вторгнення РФ спричинило глибинні трансформації в лексико-стилістичній системі української мови. Медіа стали первинним майданчиком вербалізації нових реалій, виконуючи інформаційну, психологічно-консолідувальну та контрпропагандистську функції. Вивчення цих процесів є критично важливим для фахової підготовки студентів-журналістів.

Метою дослідження є лінгвостилістичний та функціонально-прагматичний аналіз воєнних неологізмів, неофразем, конотативних трансформацій і мілітарних метафор у медіа, визначення меж їхньої стилістичної допустимості в журналістиці.

Науковою новизною дослідження є систематизація найновішого лексико-фразеологічного пласту медіамови, з'ясування механізмів адаптації військово-технічних запозичень та формування прикладних стилістичних критеріїв для студентів-медійників.

Інтенсифікація словотвірних процесів під впливом нових безпекових реалій зумовила формування значного масиву воєнних неолексем, утворених і за класичними морфологічними моделями, і шляхом оказіональної мовотворчості [4, с. 3].

Провідне значення в цьому процесі має афіксальне творення. Зокрема, спостерігається висока продуктивність формантів *-изм/-ізм* та *-ист/-іст* для ідеологічного маркування ворога й окреслення тоталітарної доктрини супротивника (*рашизм, рашист*) [2, с.227], а також суфікса *-аці-я* для

позначення масштабних суспільних і військово-адміністративних процесів (*деокупація, дедерусифікація, декомпресія*). Окрім того, особливої словотвірної активності набув префікс *зне-*, за допомогою якого в медіатекстах виражається семантика деструктивного впливу воєнних дій на цивільну інфраструктуру (*знеструмлення, зневоднення*).

Яскравим експресивним пластом воєнного медіадискурсу є відтопонімні та відантропонімні оказіональні дієслова [2, с. 226]. Здійснюючи вербалізацію власних назв, медіа утворюють нові стилістично марковані одиниці з виразним оцінним забарвленням: від посилання на резонансні події (*бучити* – чинити нелюдські звірства) та топоніми (*чорнобаїти* – неодноразово припускатися однієї й тієї ж помилки) до назв військової техніки (*байрактарити* – нищити ворога за допомогою безпілотних апаратів) чи імен іноземних політиків (*макронити* – демонструвати надмірну стурбованість без дієвих кроків).

Не менш важливим способом поповнення словесного фонду є осново- та словоскладання, що відповідає прагненню медіамовлення до компресії інформації та лаконічності висловлювання. У журналістських матеріалах активно функціонують складні іменники та складноскорочені одиниці, які поєднують різні понятійні сфери для точності й виразності номінації нових явищ воєнного часу (*світломаскування, дронопад, воєнкор, енергосистема, мобілізант, вогнеборці*).

Поряд із внутрішньомовними джерелами збагачення лексикону вагомим чинником трансформації медіамови постають військово-технічні запозичення та інтернаціоналізми. Номінації новітніх зразків озброєння й військово-оборонної техніки (*байрактар, хаймарс (HIMARS), шахед, світчблейд, гепард, патріот (Patriot), леопард, сторм шедоу (Storm Shadow)*) продемонстрували стрімку семантичну еволюцію: пройшовши шлях від вузькофахової термінології до загальновживаних понять, вони набули виразного символічного навантаження та високої частотності в журналістських публікаціях.

Адаптація цих інтернаціоналізмів у лексико-семантичній системі українського медіамовлення супроводжується активним залученням вторинних деривaційних процесів. Іншомовні номінації стають твірними основами для формування широкої словотвірної парадигми: від демінутивних субстантивів зі значенням емоційного прихилення чи зменшення (*байрактарчик*) до вербалізованих оказіональних форм (*хаймарсити*). Це засвідчує високий рівень адаптивності та інтеграції

запозиченої військової лексики в морфологічну та стилістико-прагматичну систему сучасної української журналістики.

Іншим вагомим виміром трансформації лексико-фразеологічного шару сучасної журналістики є формування стійких словесних формул – воєнних неокліше та неофразем, які виконують текстотвірну, експресивно-оцінну та мобілізаційну функції .

У медіапросторі розрізняють дві основні категорії таких утворень:

– перформативні неофраземи та гасла-прецеденти (“*Доброго вечора, ми з України!*”, “*Фортеця Бахмут*”, “*Світло переможе темряву!*”, “*Все буде Україна*!”), які функціонують як виразні маркери національної ідентичності, здійснюють психотерапевтичну декомпресію суспільства та вербалізують непохитність ціннісних орієнтирів ;

– описово-аналітичні неокліше (“*тримати стрій*”, “*закрити небо*”, “*градус напруги*”, “*інформаційний фронт*”, “*енергетичний фронт*”, “*путінська армада*”, “*екзистенційний ворог*”, “*кривава бавовна*”, “*доба під обстрілами*”), що слугують інструментом концептуалізації воєнних подій, компресії інформації та надання аналітичному викладу необхідної експресивно-оцінної визначеності.

Таким чином, функціонування неокліше та неофразем у журналістському дискурсі сприяє стандартизації опису воєнних реалій та збереженню високого рівня патріотичного пафосу й комунікативної консолідації аудиторії.

Конотативна трансформація лексики сучасної медіамови виявляється в семантичному переосмисленні загальновживаних слів під впливом екстремального соціально-політичного контексту [3, с. 89]. Нейтральний лексичний пласт набуває нових оцінних, іронічних або трагічних відтінків. Зокрема, лексема “бавовна” внаслідок калькованого перекладу ворожого евфемізму перетворилася на іронічно-саркастичне позначення вибухів на об'єктах ворога; “приліт” трансформувався з дієслівного іменника на фіксацію повітряної атаки; “тривога” здобула статус офіційного часового маркера небезпеки, а “світло” із фізичного поняття перетворилося на фундаментальну соціальну категорію та символ спротиву під час блек-аутів.

Метафоризація воєнного медіатексту здійснюється через систему когнітивних моделей, що структурують сприйняття дійсності аудиторією [3, с. 89-90]. Основні концептуальні векторні моделі охоплюють: сприйняття війни як хвороби чи очищення (“*ракова пухлина рашизму*”), інтерпретацію бойових дій як виснажливої праці (“*кувати перемогу*”), персоніфікацію оборонних систем (“*небесний щит ППО*”) та змалювання війни як природної стихії

(“*дронопад*”, “*вогняний швал*”). Система цих метафор у поєднанні з неокліше (“*фортеця Бахмут*”) та неофраземами (“*байрактарити*”) виконує в медіа консолідувальну, психотерапевтичну та експресивно-оцінну функції.

Функціонування маркованої лексики в медіапросторі підпорядковане чітким вимогам жанрової диференціації та дотриманню балансу між емоційністю й фактологічністю [1, с. 85]. Сухий інформаційний дискурс (новини, хроніка, зведення) вимагає суворої стилістичної нейтральності, термінологічної точності та використання кодифікованих номінацій (“окупаційні війська”, “ракетний удар”). Натомість аналітичні й художньо-публіцистичні жанри (авторські колонки, репортажі, есе) допускають залучення метафоричних моделей, іронії та неофразем для відтворення емоційного контексту подій і вираження авторської позиції [1, с. 94].

Мова сучасної української журналістики під час війни продемонструвала високу динамічність, виявивши колосальний потенціал словотворення, семантичного переосмислення та метафоричного моделювання дійсності. Конотативні зсуви загальновживаних слів (“бавовна”, “приліт”, “тривога”) засвідчили здатність лексичної системи адаптуватися до екстремальних умов, створюючи нові семантичні маркери. Практична реалізація стилістичних норм у медіадіяльності передбачає чітку жанрову диференціацію (забезпечення нейтральності в новинах та припустимість метафоричності в публіцистиці), запобігання надмірному клішуванню тексту, дотримання мовно-етичної гігієни (відмова від некоректної експресії й мови ворожнечі), а також неухильну термінологічну точність під час вживання військово-правової номенклатури.

Список літератури

1. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. Львів : ПАІС, 2008. 276 с.

2. Конюхова Л. В. Особливості функціонування неологізмів періоду російсько-української війни в текстах новин. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*. 2023. Вип. 53. С. 221–232.

3. Стишов О. А. Лексика української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. (словотвірні процеси) : монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2005. 388 с.

4. Тараненко О. О. Семантичні трансформації в лексиці української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. *Мовознавство*. 2015. № 3. С. 3–22.